

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Udeta

k tč. 4 in 6 izreka

1. Glasoval sem za tč. 1., 2., 3 in 5 izreka odločbe, katerih bistvo je stališče, da je ureditev Zakona o volitvah v državni zbor, Zakona o lokalnih volitvah, Zakona o evidenci volilne pravice in Statuta Mestne občine Koper, ki priznava pripadnikom italijanske in madžarske samoupravne narodne skupnosti pravico, da na volitvah poslancev državnega zbora in volitvah članov občinskega sveta oddajo po dva glasova, v skladu z Ustavo RS.

2. Ne strinjam pa se s tč. 4 izreka, da je v neskladju z Ustavo, da Zakon o evidenci volilne pravice ne opredeljuje meril, po kateri komisije italijanske in madžarske samoupravne narodne skupnosti odločajo o vpisu volivcev v posebni volilni imenik državljanov pripadnikov avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti ter da mora državni zbor to neskladje z Ustavo odpraviti do razpisa naslednjih rednih volitev v državni zbor.

Pojem avtohtone narodne skupnosti pravno-politično in strokovno ni dovolj opredeljen. Že v razpravi ob sprejemanju Ustave so nekateri pravni teoretiki, zlasti tisti, ki se v okviru mednarodnega prava ukvarjajo s pravnim položajem manjšin oziroma narodnih skupnosti, menili, da Ustava tega pojma ne bi smela uporabljati in na ta pojem vezati izjemno visoko stopnjo pravic. Tudi po sprejemu Ustave pojem avtohtonih narodnih skupnosti ni bil nikoli zadovoljivo pojasnjen in niso bili opredeljeni elementi, ki so odločilni za ugotovitev, ali je neka narodna skupnost avtohtona ali ne. Zaradi tega dvomim, da bi lahko zakonodajalec zadovoljivo izpolnil obveznost z zakonom opredeliti merila za vpis volivcev v posebni volilni imenik pripadnikov avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. Ustavno sodišče je sicer dalo državnemu zboru razmeroma dolg rok, saj bodo nove volitve v državni zbor čez slaba tri leta. Kljub temu pa sem mnenja, da zakonodajalec ne bo imel dovolj časa za proučitev tega vprašanja in zlasti ne časa za pripravo dovolj strokovnih in argumentiranih stališč.

Poleg tega se v takih razpravah lahko odprejo tudi druga, za slovensko družbo ključna vprašanja, kot je na primer vprašanje, ali je prav, da je priznan dvema avtohtonima narodnima skupnostima izjemno visok nivo pravic, še posebej političnih, medtem ko nekaterim drugim narodnim skupnostim, ki so številčnejše, ni zagotovljen mnogo nižji nivo pravic na kulturnem in ekonomskem področju. Pričakovati je treba, da bo Slovenija glede teh vprašanj tudi izpostavljena pritiskom nekaterih drugih držav in mednarodne skupnosti. Zaradi tega po mojem mnenju ne kaže še dodatno zaostrovati teh vprašanj s stališči Ustavnega sodišča, ki so lahko tudi argument v razpravi o pravni ureditvi pravic narodnih skupnosti v naši državi.

Res je sicer, da opredelitev meril, ki so odločilna za vpis volivcev v posebni volilni imenik državljanov - pripadnikov avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti, ni identično opredeljevanju vsebine pojma "avtohtona narodna skupnost". Vendar pa posredno preko opredeljevanja meril, ki so odločilna za pripadnost avtohtoni

narodni skupnosti, opredeljujemo tudi vsebino pojma avtohtonosti. Teh dveh vprašanj enostavno ni mogoče ločevati. Mnenja sem, da bi bilo treba z zakonskim opredeljevanjem vsebine pojma avtohtona narodna skupnost počakati, dokler vsaj strokovno ne bi bilo jasno, kaj ta pojem pomeni in dokler ne bi bile jasne posledice opredeljevanja tega pojma za varstvo pravic narodnih skupnosti (avtohtonih in neavtohtonih) nasploh. Siljenje zakonodajalca v zakonsko opredeljevanje pojma je po mojem mnenju preuranjeno, pravno-politično pa v tem obdobju nerazumno.

3. Ne strinjam se tudi s tč. 6 izreka, s katero je Ustavno sodišče zavrglo pobudo v delu, ki se nanaša na Zakon o poslancih in Poslovnik državnega zbora. S tem je Ustavno sodišče odklonilo odločanje o vprašanju, ali je v skladu z Ustavo ureditev, da imata poslanca, ki sta predstavnika italijanske in madžarske narodne skupnosti, v državnem zboru enak mandat kot vsi drugi poslanci in da torej glasujeta pri odločanju o vseh zadevah.

Skrajno neprepričljivo je stališče, da pobudniki nimajo pravnega interesa za izpodbijanje pravne ureditve obsega pooblastil (mandata) poslancev, češ da ta pravna ureditev ne posega neposredno v njihove pravice. Ustavno sodišče je priznalo istim pobudnikom pravni interes za izpodbijanje pravne ureditve "dvojne" volilne pravice pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti pri volitvah v državni zbor in občinski svet.

Svojega stališča, da pa nimajo pravnega interesa za izpodbijanje pravne ureditve obsega pooblastil obeh poslancev v državnem zboru, pa Ustavno sodišče pravzaprav sploh ni obrazložilo, razen z abstraktno in splošno ugotovitvijo, da ta pravna ureditev neposredno ne posega v pravice, pravne interese oziroma pravni položaj pobudnikov. Za tako stališče razumljivo Ustavno sodišče sploh ni moglo najti razlogov, saj je tako razlikovanje med pravno ureditvijo volitev in pravno ureditvijo obsega poslanskega mandata povsem neprepričljivo.

Ustavno sodišče bi se torej moralo ukvarjati vsebinsko z vprašanjem obsega mandata oziroma pooblastil obeh poslancev avtohtonih narodnih skupnosti. Vsebinskemu obravnavanju oziroma odgovoru se je Ustavno sodišče s svojo formalno odločitvijo o zavrženju izognilo, čeprav je odgovor na to vprašanje z ustavnega vidika docela enostaven. Po določbi prvega odstavka 80. člena Ustave sestavljajo državni zbor, poslanci državljanov Slovenije, državni zbor pa šteje 90 poslancev. Po določbi tretjega odstavka istega člena Ustave sta med te poslance izvoljena tudi po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti. Ta dva poslanca sta torej dva izmed devetdesetih poslancev, ki imajo v načelu isti mandat.

Isti sklep je nujen tudi na podlagi interpretacije petega odstavka 64. člena Ustave, ki pravi, da zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v Ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.

Poslanca obeh narodnih skupnosti v državnem zboru imata torej ustavno-pravno opredeljen poseben položaj pri sprejemanju zakonov, ki se nanašajo na pravice in položaj obeh narodnih skupnosti, medtem ko je sicer njun mandat vsebinsko identičen z mandatom drugih poslancev.

Razlogovanje pobudnikov bi bilo lahko torej relevantno le v ustavno revizijskem postopku, ne pa v postopku ocenjevanju ustavnosti zakonov in drugih splošnih aktov, ki realizirajo sedanjo ustavno ureditev.

dr. Lojze Ude